

SARA-förlöst med kejsarsnitt

Sid 1-4

Världens ensligaste plats

får norrmännen gärna behålla

En ensam kapduva och ett isberg bildar effektfull kontrast till de dystra och ogästvänliga stränderna på Bouvet-ön, som är något så märkvärdigt som en norsk nationalpark i Sydatlanten. Den unnar vi dem gärna, menar Sven och Björn Gillsäter. På sin stormiga resa bland de ensliga öarna i farvattnen norr om Antarktis når de sin sista anhalt här på Bouvet-ön, den mest isolerade av dem alla.

□ Jordens mäktigaste bergskedja finns under Atlantens yta. Som ett 14 000 kilometer långt amfibiskt sjödjur ringlar den sig mitt emellan kontinenterna.

Här och var sticker odjuret upp sina ryggnölar ovanför vågskvalpet: Azorerna, St Helena, Tristan da Cunha. Om Island utgör huvudet så spyrr det ofta eld ur sitt gap. Dess yttersta stjärtfjäll, ovan havsytan, heter Bouvet-ön med ett läge så isolerat att den kallas »världens ensligaste plats».

På globen hittar man ön på 54°26' sydlig latitud 3°24' östlig longitud. Den ser ut som ett knappålshuvud. Är omkring 50 kvadratkilometer stor med en längsta sida av nio kilometer. Närmaste granne är Dronning Mauds land, en istäckt mantel på Antarktis. Dit är det 1 700 kilometer i sydlig kurs. Mot norr finner man Goda Hoppsudden på 2 600 kilometers avstånd.

Sökte Australien

Ön har fått sitt namn efter den franske äventyraren och sjöfararen Jean Baptiste

Charles de Lozier Bouvet. Egentligen var han på jakt efter det okända Australien, då han på nyårsdagen 1739 siktade en dubbeltoppad bergig udde. Mellan packis, dimbankar och isberg trodde han sig nått sitt utsatta mål. Udden fick namnet Omskärelseudden.

Sedan dröjde det 160 år innan denna udde återsågs av sjöfarare! De som under mellantiden letade efter den menade att Bouvet fabulerat. Omskärelseuddens upptäckare togs aldrig riktigt på allvar!

Världens genom historien kanske skickligaste sjöman och upptäcktsresande, James Cook, sökte förgäves efter ön i början av sin andra världsomsegling 1772-75. Han

sökte med sina skepp »Resolution» och »Adventure» i oväder, snö och dimma, men den mystiska ön visade sig aldrig. Ombord fanns också en svensk, Linné-lärjungen Anders Sparrman, som biologen ombord hade letat upp i Kapstaden.

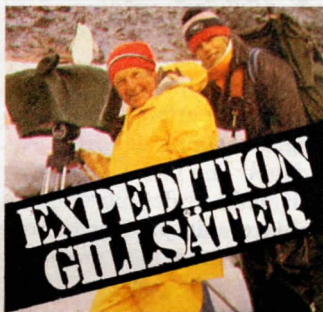
Svarta kurvor

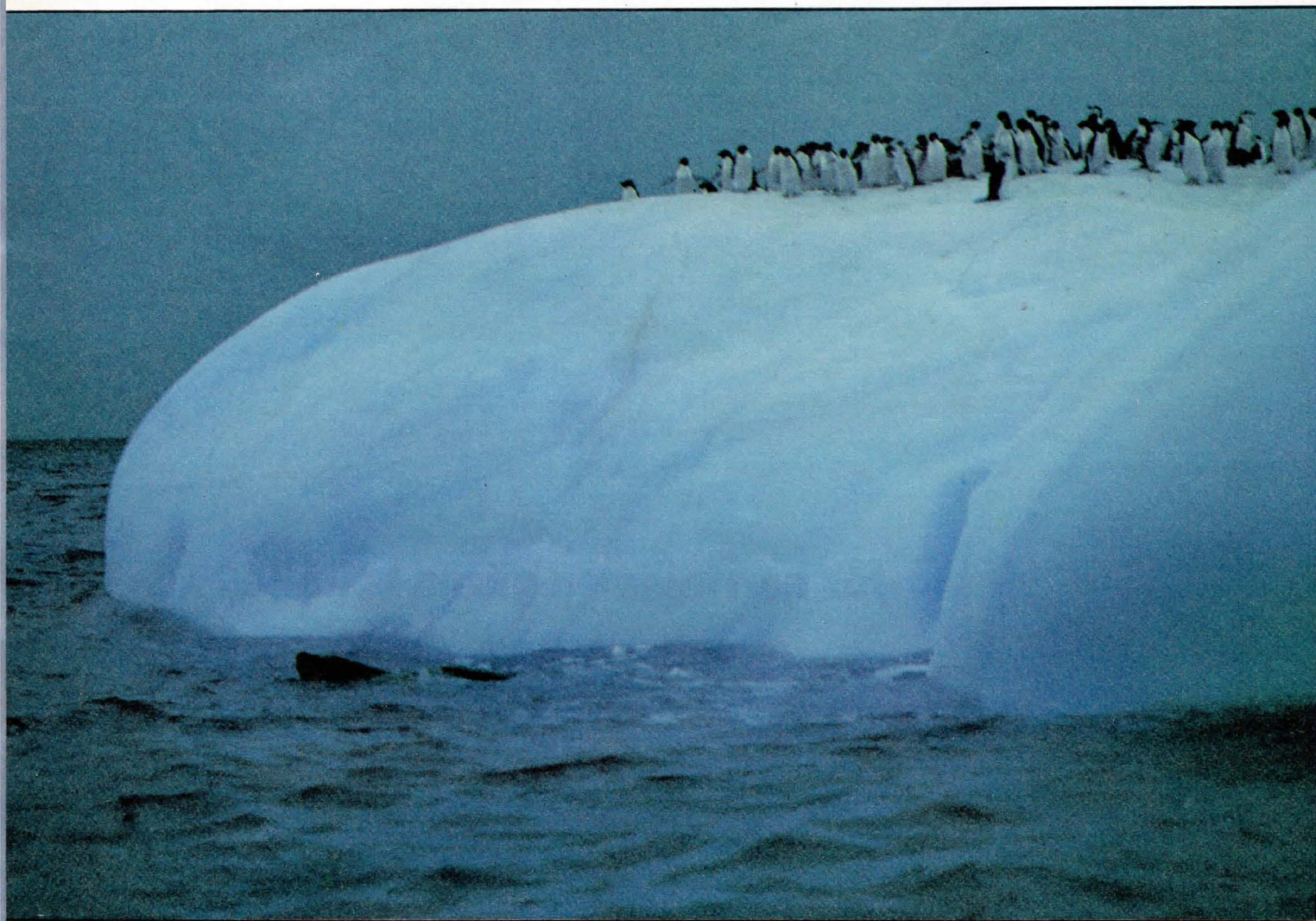
Vi var alltså inte de första svenska sjöbussarna, som spanade efter tecken på detta flarn i den upprörda oceanen.

På bryggan hade vi just mottagit en telefotosänd väderkarta från den sovjetiska forskningsstationen Vostok i närheten av Sydpolen. Den var svart, bara svarta dystra kurvor. Lågtryck virvlade fram i vår kurs. Kartan stämde väl med synen utanför bryggan, det var bara att konstatera.

M/S Lindblad Explorer gick, nej rullade fram, i styrfart. Hennes kurs var instrumentbestämd och hon kunde inget göra åt de häftiga sjöarna, eller de jättelika dyningarna, som i smäll på smäll krossades mot skrovet.

Vi hade massor av över-sköljda plåtåisberg i vår Vänd

Snopna pingviner, livsfarliga flickor och norska stenar

Forts kurs. Både stora och små, rundslitna isberg som spolades glansiga. På en del av dem fanns pingvinkolonier och vi undrade hur de lyckades hålla sig kvar på glansisen. De stod packade som små gratispassagerare och mönstrade oss lugnt.

Herre på täppan – Norge!

Det var de företagsamma norrmännen som var först på plats på Bouvet-ön i modern tid. I december 1927 hittade en norsk expedition, utsänd av valkungen Lars Christensen från Sandefjord, hit. De hade tur med vädret och gick i land på Cap Norvegia.

Annekteringen kom sedan att gälla hela ön – i den norske kungens namn. Norrmännen ansåg ön viktig för

valfångsten, som de vid den här tiden hade så gott som världsmonopol på.

Året därpå förklarades Bouvet-ön för norskt lydland och den norska flaggan smälde i stormen. Men den förrådsbod som placerats, och stadigt förankrats, i klipporna blåste ut i oceanen.

Nästa norska expedition kom och upprättade en meteorologisk station. De hann väl knappast utom synhåll för ön, förrän också stationen stack till sjöss.

Men norrmän ger sig inte så lätt. De utforskade ön och vägrade lämna den ifrån sig. I dag är den nationalpark.

Kanske är det här dags att deklarera att jag inte känner någon avund mot norrmännen.

Imperialisterna på andra

sidan Kölen må gärna få behålla sina kolonier, täckta av tjock is, blåskimrande is samt svarta lavahögar efter vulkanutbrott under glaciärerna!

Det enda som inte är is, är satellitön Larsøja där det bor sjöelefanter och leopardsälar. Och så förstås de två livsfarliga skären Stora Kari, tre meter över havet, och Lilla Kari, en meter och åtta decimeter över havet. De båda damerna omger sig med vita kjolar av frasande skum från krossade sjöar.

Rör bara inte vid de två flickorna, det är livsfarligt. Rena självmordet! Jag vet vad jag talar om.

Norska stenar

Vi hade små utsikter att i något större antal komma iland. Därtill var sjöhävningen alltför avskräckande. Men två gummibåtar hittade en mindre livsfarlig passage, och tre erfarna hopp-iland-Kallar klarade av att få båtarna upp på en stenstrand dit havet, just då, inte nådde.

Snabbt plockade de ihop en

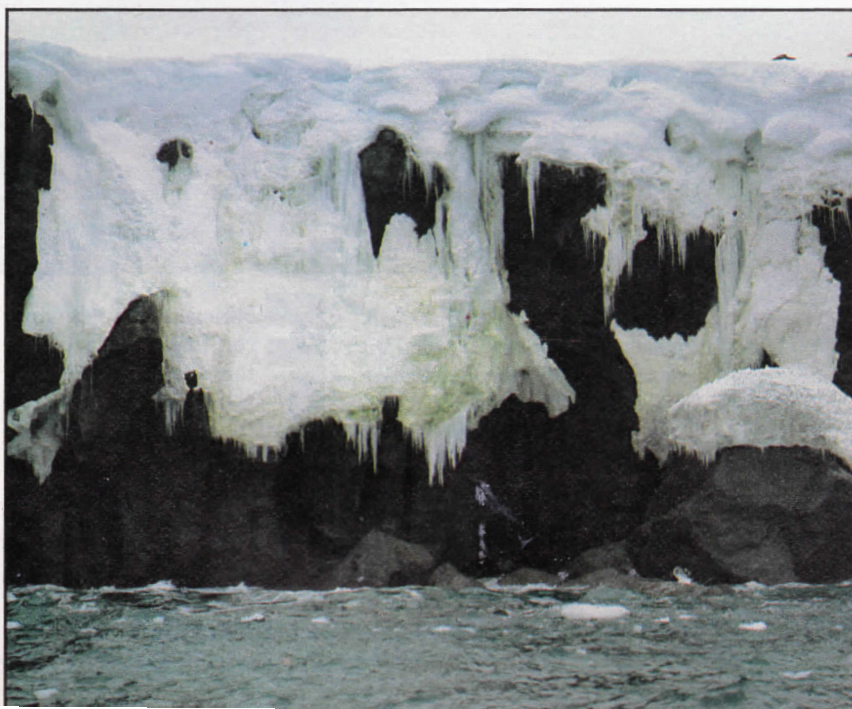
På de nedslipade isbergen stod grupper av ringpingviner, påpassade av havets rovdjur, leopardsälen i förgrunden.

Vad förvånade pingvinerna måtte bli den dag då deras isberg smält ner och bara försvinner under fötterna på dem . . .

torva mossor, lite lava och ett enda, fyra cm högt, gräs. Med den fångsten följde också de enda djur som uthärdar i ett sådant klimat: kvalster i tusental och ett par exemplar av ett annat primitivt djur: hoppfotingar.

Plastpåsarna med det värdefulla norska innehållet remmades fast vid utombordarens styrspak. Så även påsen med små, rundslipade grå stenar – inga ädelstenar – men väl norska stenar.

De stenarna håller jag fortfarande på, att i mindre portioner, distribuera till alla mina vänner från Oslo till Kirkenes. De ska veta att de har en ädel koloni långt därnere i Södra ishavet! □

Bouvet-ön lockar inte precis till sig många levande varelser. Men vi fann i alla fall ett par av de sällsynta mindre slidnäbbarna, som häckar i och parasiterar på pingvinkolonierna. Hornen på näbbarna är avsaltningsskörtlar.

**TEXT OCH FOTO:
SVEN OCH BJÖRN GILLSÄTER**

Hela ön är täckt av blåskimrande is och svarta lavahögar efter vulkanutbrott under glaciärerna. De flesta sidorna är så gott som ointagliga.